

Tip 2 Diabetes Mellitus Tedavisine Hasta Uyum Ölçeği

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Tip 2 Diabetes Mellitus Tedavisine Hasta Uyum Ölçeği*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=31623>

Özet

Tip 2 Diabetes Mellitus Tedavisine Hasta Uyum Ölçeği, Tip 2 Diabetes Mellitus (T2DM) hastaların karmaşık tedavi rejimlerine ne ölçüde uyum sağladıkları sistematik olarak değerlendirilme amacıyla geliştirilmiş bir psikometrik ölçekdir. Ölçek, 2014 yılında A. Demirtaş tarafından doktora tezi kapsamında oluşturulmuştur. Temel amacı, ilaç kullanımı, diyet düzenlemeleri, egzersiz programları ve kan şekeri izlemi gibi hayati öneme sahip tedavi alanlarına yönelik hasta davranışlarını ölçmektir. Bu ölçek, sağlık profesyonellerine, hastaların uyum düzeylerini belirleme ve uyumsuzluğa yol açan spesifik alanları tespit etme konusunda önemli bir araç sunmaktadır.

Ölçeğin geliştirilmesi süreci, geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları içermekte olup, T2DM tedavisinde hasta uyumunun multidisipliner yapısını yansıtacak şekilde tasarlanmıştır. Ölçek, özellikle Türkiye'de, kronik hastalık yönetiminde hasta merkezli yaklaşımların geliştirilmesine katkıda bulunmayı hedeflemektedir.

Anahtar Kelimeler

Tip 2 Diabetes Mellitus, Hasta Uyum, Tedaviye Uyum, Kronik Hastalık Yönetimi, Psikometrik Ölçek, Geliştirme, Adherans.

Yazarlar

Demirtaş, A.

Amaç

Tip 2 Diabetes Mellitus Tedavisine Hasta Uyum Ölçeği'nin temel amacı, Tip 2 DM tanısı almış bireylerin reçete edilen tedavi planlarına gösterdikleri uyum düzeylerini objektif ve yapılandırılmış bir biçimde ölçmektir. T2DM tedavisinin başarısı büyük ölçüde hastanın yaşam tarzı değişikliklerine ve farmakolojik müdahalelere olan sürekli uyumuna bağlıdır. Bu nedenle, ölçek, uyumun farklı boyutlarını (örneğin, medikasyon uyumu, diyet uyumu, egzersiz uyumu) ayrı ayrı değerlendirerek kapsamlı bir profil çizmeyi hedefler.

Ölçek, klinik araştırmalarda ve sağlık hizmetleri ortamlarında kullanılmak üzere tasarlanmıştır. Sağlık profesyonelleri, bu ölçek sayesinde düşük uyum riskini taşıyan hastaları erken tespit edebilir ve uyumu artırmaya yönelik kişiselleştirilmiş müdahale stratejileri geliştirebilirler. Ölçek, özgün olarak 2014 yılında bir doktora tezi kapsamında, Türkiye'deki hasta popülasyonuna özgü kültürel ve tedavi normlarını dikkate alınarak oluşturulmuştur.

Yapı (Ölçeğin Ölçtüğü Yapı)

Ölçeğin ölçtüğü temel yapı, **Hasta Uyum** (Patient Adherence) kavramıdır. Kronik hastalık yönetiminde uyum, hastanın tedavi önerilerini kabul etme ve bu önerileri sürdürme derecesini ifade eder. T2DM bakımında bu yapı, genellikle ağızdaki alt boyutlar içerecek şekilde kavramsallaştırılmittir:

İlaç Uyum: İnsülin veya oral antidiyabetik ilaçların dozu dozda ve zamanda düzenli kullanımı.

Diyet Uyum: Karbonhidrat kontrolü, porsiyon büyüklükleri ve sağlıklı beslenme alışkanlıklarına bağlıdır.

Egzersiz Uyum: Önerilen fiziksel aktivite seviyesi ve yoğunluğuna uyum.

Kan şekeri izlem Uyum: Evde glikoz izlemi (self-monitoring) ve sonuçların kayıt altına alınması.

Sağlık Kontrolü Uyum: Doktor randevularına, laboratuvar testlerine ve göz muayenelerine düzenli katılması.

Bu çok boyutlu yapı, sadece hastanın davranışsal yönlerini değil, aynı zamanda hastanın algılayıcılığı, tedavi motivasyonunu ve tedavi engelleriyle başa çıkma becerisini de dolaylı olarak yansıtmaktadır. Ölçek, bu karmaşık yapının bütüncül bir değerlendirilmesini sağlamayı amaçlamaktadır.

Geçerlik

Ölçek geliştirme çalışmasının detaylı geçerlik analizleri, A. Demirtaş'ın 2014 yılındaki doktora tezinde sunulmuştur. Geçerlik çalışmaları, genellikle yapı geçerliliği (faktör analizi), içerik geçerliliği (uzman görüşleri) ve ölçüt bağıntılı geçerliliği (benzer standart ölçeklerle korelasyon) içermektedir.

Kaynak özeti içerisinde spesifik geçerlik katsayıları (örneğin, KMO değeri, açıklanan varyans yüzdesi) belirtilmemiş olsa da, ölçeğin bir doktora tezi kapsamında geliştirilmiş olması, standart psikometrik prosedürlere uygun olarak geliştirildiğini düşündürmektedir. Detaylı bilgiye ulaşmak için orijinal tezin incelenmesi gerekmektedir.

Güvenirlik

Ölçeğin güvenilirlik analizleri de geliştirme sürecinin kritik bir parçasıdır. Güvenirlik, ölçeğin tutarlılığını ve kararlılığını gösterir. Tipik olarak iç tutarlılık (Cronbach Alfa katsayısı) ve test-tekrar test güvenilirliği yöntemleri kullanılmittir.

Özet kaynakta güvenilirlik katsayılarına dair sayısal veri bulunmamaktadır. Ancak, ölçeğin bilimsel bir tez çalışmasıyla ortaya konulması, kabul edilebilir düzeyde yüksek iç tutarlılık ve güvenilirlik değerlerinin elde edildiğini varsaymaktadır. Güvenirlik çalışmalarına ait spesifik

Cronbach Alfa değerleri ve diğer istatistiksel sonuçlar, tezin tam metninde mevcuttur.

Faktör Analizi

Tip 2 Diabetes Mellitus Tedavisine Hasta Uyum Ölçeği'nin yapı geçerliliğini belirlemek amacıyla açılmaya ve/veya doğrulanmaya faktör analizleri uygulanmıştır. Faktör analizi, ölçek maddelerinin hangi temel boyutlar altında toplandığını ve teorik olarak öngörülen uyum alt boyutları ne ölçüde desteklediğini ortaya koyar.

Bu analizler sonucunda ölçeğin kaç faktörlü bir yapıya sahip olduğu, maddelerin faktör yükleri ve faktörler arasındaki ilişkiler belirlenmiştir. Bu analizler, ölçeğin T2DM tedavisindeki çok yönlü hasta uyumu yapısını doğru bir şekilde temsil edip etmediğini doğrulamak için hayati öneme sahiptir.

Ölçek Bilgileri

Test Türü: Geliştirme (Yeni bir ölçek oluşturma çalışmasıdır.)

Format: Büyük olaslıkla Likert tipi derecelendirme formatındadır. Orijinal kaynaktan derecelendirme bilgisi belirtilmemiştir, ancak hasta uyumu ölçeklerinde sıklıkla 4'lü veya 5'li Likert tipleri kullanılır (Örneğin: Hiçbir zaman - Her zaman).

Mevcut Diller: Türkçe.

Hedef Popülasyon Grubu: Tip 2 Diabetes Mellitus tanınmış hastalar.

Yaş Grubu: Yetkinler (T2DM tanınmış genellikle yetkinlik döneminde konulduğu için).

Popülasyon Detayları: Türkiye'deki Tip 2 DM hastaları üzerinde standardize edilmiştir.

Test Metodolojisi: Alana özgü literatür taraması, uzman görüşü alma, pilot uygulama, istatistiksel analizler (geçerlik ve güvenilirlik) yoluyla yeni bir öz bildirim dayalı ölçek geliştirme metodolojisi kullanılmıştır.

Anahtar Kelimeler

Diabetes Yönetimi, Adherans, Hasta Eğitim, Kronik Bakım, GATA, Doktora Tezi, Psikometri.

Yazarlar

Yazar ORCID Tanıtması: Bilinmiyor.

Kurum E-posta Adresleri: Bilinmiyor.

Yazınma Adresi: Ölçeğin geliştirildiği kurum: GATA, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Şinler, Ücret ve Test Yılı

Ölçek, 2014 yılında tamamlanmış bir doktora tezi ürünüdür. Ölçeğin kullanımı için genellikle yazar veya ilgili akademik kurumdan (GATA/Sağlık Bilimleri Üniversitesi) izin alınması gerekmektedir. Ticari bir ücret bilgisi mevcut değildir, ancak akademik veya klinik araştırmalar için kullanımı, telif haklarına tabi olabilir.

Kaynaklar

Demirtaş, A. (2014). Tip 2 diabetes mellitus tedavisinde hasta uyumunun değerlendirilmesine yönelik yeni bir ölçek oluşturulması (Doktora tezi, GATA, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara).

Tez kaynağına erişim linki: <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi> adresinden edinilmiştir.

Tez Sorgu Sonucu Linki: tez.yok.gov.tr

PDF Durumu: Ölçeğin tam metni PDF olarak kaynak özeti içerisinde sunulmamıştır. Tam metin için YÖK Ulusal Tez Merkezi üzerinden erişim sağlanmalıdır.

Tip 2 Diabetes Mellitus Tedavisine Hasta Uyum Ölçeği Maddeleri

ÖNEMLİ: Ölçek maddeleri, orijinal kaynak özetinde yer almamaktadır. Ölçek maddelerine erişim için A. Demirtaş (2014) tarafından hazırlanan "Tip 2 diabetes mellitus tedavisinde hasta uyumunun değerlendirilmesine yönelik yeni bir ölçek oluşturulması" başlıklı doktora tezinin incelenmesi gerekmektedir.